

Sándor Zsuzsa:

Áttűnő színek és fények. Molnár Irén művészete

Áttűnő színek és fények, tűnékeny, tova suhanó árnyékok, finoman vibráló felületek, egymásból épülő és egymásba íródó, érzékenyen hangolt színárnyalatok jellemzik azokat a festményeket, amelyek körülvesznek bennünket a kiállítóteremben. Hatásukban - mind egyesével, mind együttes összességükben - líraiak, hangulatukban tűnékenyek és szelídek.

A kiállított festmények többsége akvarell technikával készült. Az előzőekben leírt hatásokra ez a technika kiválóan képes – és természetesen Molnár Irén kezében és az ő szemén és lelkén át eredményezi azt a sajátos milliőt, amely a terembe lépőt megéri.

Az akvarellfestéket úgy szokták jellemezni, hogy legfontosabb sajátosságai közé tartozik egy különleges áttetsző ragyogás: a fehér papír átragyog a festék alól, az egyik szín átsüt a rá festett másik szín alól; a vizes visszamosások és lazúros ráfestések így végeredményként különleges hatású új szín- és fénytartományokat hoznak létre. Az akvarell nemes anyaga, a speciális papír és a víz jelentik tehát a hatások lecsupaszított dologi alapjait. Azt is mondják: az akvarell

nem alkalmas a sokszoros átfestésre – elfáradnak a színek – és nem alkalmas a hosszadalmas festésre, vagyis az aprólékos kifejtésre sem. Gyorsan kell tehát vele dolgozni – így minden művi mesterkedés nélkül, magából az anyaghasználatból következik a frissesség, a könnyedség.

Ezeket persze az akvarellről vallott konvencionális felfogás mondja és mondatja velem is – nincs arról szó, hogy ezt az anyagot ne lehetne másféleképpen is használni. Mint bármely technikával, az akvarelllel is sok mindent lehet tenni. Egészen sajátos karaktere azonban csak klasszikus használatok jön elő – és ennek a varázsolásnak nagy mestere Molnár Irén. Természetesen nem véletlenül foglalkoztatnak perceként a technikára vonatkozó gondolatok. Úgy hiszem, Molnár Irén művészetének megközeledéséhez itt kaphatjuk meg az egyik adalékot. Olajképeiből, sőt pasztelljeiből is kitetszik ugyanis valami olyasféle színkezelés és fény-árnyék rakosgatás, ami az akvarellista tanultságán és érzékenységében érhető tetten.

És most kérem, álljunk meg egy kicsit. Sokféle kiállítás megnyitón voltunk

már mindannyian: a show-műsoroson és a kattogós művészettörténeti előadásoson, a happeningesen és a műleírósan, és így tovább.

A megnyitót tartók egyik része – így én is – beleesik abba a csapdába, hogy elmondja a résztvevőknek gondolatait, érzéseit a látható művekről. Nem szeretném azonban, ha a Tisztelt Közönség azt hinné, mankókat vagy kulcsokat szeretnék adni Molnár Irén művészetéhez, vagy netalán azt kívánám elmondani, mit lássanak, hogyan lássanak Önök. Szó sincs erről – egyszerűen azt szeretném elmondani, hogy én hogyan gondolkodom az itt látható festményekről, mit látok meg a képekben és mit érzek ki belőlük. Folytatom tehát ...

A festőművész egyéni stílusának összetevője, szerves alkotórésze, hogy hogyan használja a technikát, sőt az is, hogy melyik technikát használja vagy részesíti előnyben. A festők – úgy tűnik – általában az olajfestést kedvelik – ugyanígy a gyűjtők vagy a képvásárlók, de talán még a műítészek is. (Igaz, találunk kivételeket is: ha csak a magyarok között körülpillantunk, megállapíthatjuk, hogy Rippl-Rónai életművében kiemelkedő helyet foglal el a pasztellfestészet, Egry József nevével összeforrt az olajpasztell, vagy Szőnyi Istvánéval a tempera.) Mindemellett azonban messze az olaj viszi a vezető szerepet. A művészet-történet nagy akvarellistákat nemigen

tart számon – úgy tűnik, ezt a területet méltánytalanul háttérbe szorítják, elhanyagolják. (Talán mert mind a hordozóanyaga, a papír, mind maga az akvarell igen sérülékeny.) Ugyanakkor egyetlen festő sem tud megenni az akvarell nélkül. Így volt ez Dürertől Rembrandtig, Monet-től Chagallig és talán még a mai legvadabb irányzatokban tobzódó festők is használnak alkalmasint vizesalapú festékeket.

Molnár Irén művészetében – ismereteim és emlékezetem szerint – mindig is nagy szerepet játszott az akvarell. Ha itt a teremben körülnézünk, egy blokkban, félkaréjban találjuk az olajképeit. Ezek a kicsit testesebben ragyogó hatásúak; még odébb a hosszanti falon az akvarellek sorakoznak. Ez utóbbiakat szemlélve úgy érzem, a homogén-vegytiszta, konvenciók szerinti klasszikus értelemben használt akvarellben megtalálta önmaga és mondanivalója számára a legalkalmasabb, a legjobban megfelelő technikát.

Itt az ideje, hogy a kiállítás megtekintésében egy újabb megközelítést tegyünk, ez pedig az eddig megtett életút. Molnár Irén művészete immár 20-25 éves időt ölel fel. Sajátos világú képeivel önálló kiállításokon is sokféle találkozhatott a kiállításlátogató közönség. Többek között Egerben a városi könyvtárban, Miskolcon a Megyeháza Galériájában, Budapes-

ten a Szabó Ervin könyvtárban. Foglalkoztak vele újságcikkek és riportok – éppen az utóbb említett helyszínhez kapcsolódóan a Magyar Rádió adásában is hallhattunk róla. De éppenséggel – ha jól tudom – 1996-ban ugyanitt, ezen a helyszínen is kiállított – talán még az időszak is igen hasonló volt a mostanihoz.

Molnár Irén festő és pedagógus is – és *festő énje* a pedagógiájában is kíséri. Legalább kétféle módon teszi ezt: gazdagon és sajátos karakterrel szerepelteti a tanítási programjaiban, és a tanszéki munkamegosztásban az ő területe a festészet – természetesen nem véletlenül.

A kiállítás megtekintéséhez, avagy a művész stílusának taglalásához azonban nem halogathatjuk tovább, most már elengedhetetlenül be kell vonnunk egy újabb adalékot: a témát, azokat a témákat, amiket Molnár Irén előszeretettel fest.

A ma nyíló kiállítás gyűjteményes jellegű – mintegy 8-10 év terméséből válogatott anyag, a legkorábbi kiállított kép talán 1993-ban született, de itt látjuk a legfrissebbeket: számos 2000-es és 2001-es alkotást – mint például a *Templom télen*, a *Sikátor* vagy az *Összeomlás-sorozat*, vagy éppen a *meseillusztrációk*. Így tehát ez az anyag igen alkalmas arra, hogy a művész jellegzetes témáit áttekintsük.

Preferált témái közül első helyre a

várost teszem. *Az alapvetően városképi-tájképi igénnyel megfestett várost, városrészleteket* – ilyenek pl. a református kollégium, a vár, vagy a vár bodrogpárti látképbe rendezve, a református templom, vagy a különböző, beazonosított vagy beazonosítható utcák, házak és kapuk.

Második helyre újra a *város* kerül – de már *mint ürügy* és ürügy-voltát mind a címek, mind a teljes témamegfogás igazolja. Azokra a képekre gondolok, amelyek bár látképi alapból indulnak, de nem direkt-tárgyiak, hanem elvontak – átlépnek egy még érzékibb-költőibb szférába. Ezek például a *Káprázat*, *Alkonyat*, *Csend*, vagy a *Verőfényben*. És feltehetően ki kell emelnem az *Összeomlás-sorozatot*: itt a látványmotívum teljesen háttérbe szorul. A színekformák és rendezettségük témakifejező absztrakcióvá lényegül a festői rendszerben.

Emberalak igen ritkán szerepel a városképi részleteket ábrázoló műveken; ahol pedig megjelenik – mint a *Várakozás* vagy a *Bolyongás* címűben –, ott a téma már megint nem a város, hanem egy-egy érzéki-gondolati tartalom.

Az *illusztrációk* Molnár Irén művészetében jelentős szerepet játszanak. Ebből a tematikából a ma már a miskolci Herman Ottó Múzeum tulajdonát képező *Hrabalok* két darabja szerepel itt, mellettük egy *Shakes-*

peare-műhöz készült kompozíció mutatja magát. Az illusztrációs munkák közül a legfrissebbek a *Tusnády László* meséihez készült lapok – és remélhetően folytatódik még a művész illusztráló kedve a következő években is.

Az előzőekben a technika kapcsolódásában nem tudtam ellenállni az emlékeimben sorakozó képeknek és különböző (egyébiránt ijesztően nagy) művészek nevét emlegettem. Most a kiállító művész lokális témához egy konkrétabb művészettörténeti vonatkozást kell érintenem. Molnár Irén helyét az észak-magyarországi, vagy szorosabban véve borsod-zempléni festők között Mazsaroff Miklós, Zsignár István, Seres János mellett látom. Erre a festői körre jellemző az a tájjal kialakított és a műveikből a nézőre visszasugározott bensőséges viszony, amely a kiállító művész képeiben is megérint bennünket.

De a többi mostantól hagyjuk a művészeti íróknak és a monográfusoknak. A mondatokba formált szavak – ám lennének bármilyen ékesszólók is, és bírnának bármilyen nagyfokú láttatóerővel – nem tudják leírni mindazt a szépséget és érzékenységet, amit a körülöttünk lévő képek adnak a szemünknek, a látásunknak és más érzékleteink ébresztésével együtt a lelkünknek, egész valónknak.

Tisztelt Hölgyem, Uram – így tehát engedje meg, hogy végezetül arra kérjem Önt, hagyja elmenni maga mellett az előző percekben elhangzott, tapogatózva próbálkozó szavakat. A kiállítást pedig *ne megnézzze, ne meglekintse* – hanem éppen fordítva: *hagyja magát* a kiállított művek által *megszólítani*. Engedje, hogy hívja egy kapualj, egy ablak, egy fa — egy fénypászma, egy lazúros színfolt vagy egy könnyed ecsetnyom. Molnár Irén kiállítását – tisztelnél fogva – ezennel megnyitom.

Molnár Irén festőművész, a Miskolci Egyetem sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskolai Kara Művészeti Nevelési Tanszékének főiskolai docense. Tanulmányait a Bessenyei György Tanárképző Főiskola biológia-rajz szakán, majd a Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte. 1976-79 között általános iskolai tanítóként dolgozott, 1979-től oktat jelenlegi munkahelyén. Férje Balogh István festőművész, főiskolai docens. Molnár Irén rendszeresen kiállító művész, alkotásai csoportos tárlatokon és egyéni kiállításokon egyaránt láthatóak. A fent közölt írás Sárospatakon, A Művelődés Házában rendezett kiállításának megnyitóján hangzott el, 2001. augusztus 15-én.